

Ülemaailmse eestluse koostöökomisjoni koosolek Tallinnas Rüütelkonnahoones 10.04.2026

Koosoleku protokoll

Juhatas: Marin Möttus (Välisministeerium)

Protokollis: Kadri Linnas, Liina Viies (Välisministeerium)

Osalesid: Vt LISA osalejate nimekiri

10.04 pidasid Rüütelkonna hoones ühise koosoleku Ülemaailmse eestluse koostöökomisjon (ÜEKK) ning Ülemaailmne Eesti Kesknõukogu (ÜEKN). Käesolev protokoll hõlmab suuremas osas ÜEKK koosolekut.

ÜEKK päevakord

1. Välisminister Margus Tsahkna sõnavõtt;
2. Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu esimehe Sirle Söödi sõnavõtt;
3. Üleilmse eestluse tegevuskava 2026-2029 tutvustus (Marin Möttus, Kadri Linnas, Liina Viies);
4. Ministeeriumide sõnavõttud oma valdkonna väljakutsetest ja nende lahendustest uue tegevuskava raames;
5. Väliskogukondade esindajate sõnavõttud ja ettepanekud, arutelu;
6. Kokkuvõtte ja lõppsõna.

Protokoll

10. aprilli hommikupoolikul toimus Tallinnas Ülemaailmse eestluse koostöökomisjoni (ÜEKK) koosolek (juhatas üleilmse eestluse eriesindaja M. Möttus) ja õhtupoole Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu (ÜEKN) täiskogu (juhatas ÜEKNi president Sirle Sööt). Mõlemad olid vastastikku osalejatele avatud. Tegu oli ühise suure diasporaateemalise kohtumisega. Kokku osales pisut üle saja inimese Eestist, Ameerikast, Austraaliast, Kanadast, Saksamaalt, Suurbritanniast, Soomest, Rootsist, Norrast, Tšehhist, Lätist, Leedust, veebi teel Venemaalt ja Ukrainast. Lisaks kogukonna juhtidele osalesid ÜEKNi poolt 11 noordelegaati.

Päeva avas minister Margus Tsahkna veebitervitusega (*viibis visiidil Armeenias*) ja nimetas üleilmset eestlust suureneva tähtsusega suunaks välispoliitikas. Sirle Sööt rõhutas, et üleilmsed eestlased ja eestlaste organisatsioonid välismaal on Eestile strateegilised partnerid.

2.04 kiitis valitsus heaks Ülemaailmse eestluse tegevuskava uue versiooni aastateks 2026-2029, mille tekst on valminud tihedas koostöös nii partnerministeeriumide kui ka eesti kogukondadega välismaal. Seetõttu tegevuskava enam detailset tutvustamist ei vajanud ning arutelus lähtuti pigem sellest, millised on viimaste aastate suuremad muutused nii maailmas/Eestis/diasporaas ning kuidas nendega kaasas käia.

Arvestades nii Eesti demograafilist olukorda, julgeolekualaseid väljakutseid kui ka tööturu probleeme on tegevuskava põhifookus suunatud noortele. Eesmärk on tutvustada välismaal elavatele eesti noortele Eesti võimalusi ja Eestis tegutsemise eeliseid: väike ja sidus ühiskond, kus edu põhineb igapäevase võimekusel, madalad bürokraatlikud barjäärid ning digiriik, mis teeb elu lihtsaks. Oluline on pakkuda tuge õppimisvõimaluste leidmisel, tööturule sisenemisel ja laste kohanemisel Eestis. Parim võimalus noorte identiteeti tugevdada, on korraldada erinevaid tegevusi Eestis kohapeal: teismeliste keeleõppelaagrid, lastelaagrid, noorte seiklusreisid,

ajaloohuviliste mäluteemaline suvekool, praktikastipendium. Tänavu lisandus 2 uut projekti: õpilasmalev teismelistele ja noorsaadikute suvekool noortele.

Korduvalt toodi esile, et välismaal elavad eestlased on riigi jaoks strateegiline ressurss nii mainekujunduses, ärisidemete loomisel kui eesti kultuuri tutvustamisel maailmas. Oluline on Eesti arvamusruumis teemat avardada ja vastavat arutelu edasi arendada ka pressis. Iga kogukond võiks analüüsida, kes nende hulgas on arvestatavad ajakirjanikud, PR inimesed või teised võtmeisikud, kellel on juurdepääs nt asukohamaa poliitilistele ringkondadele ja pressile. Teha koostööd saatkonnaga, mis on kasulik mõlemapoolselt.

Uue tegevuskava mitteametlik juhtmõte on „Ole maailmakodanik, aga jää ka eestlaseks“. Just oskus olla avatud maailmale ja hakkama saada rahvusvahelises keskkonnas, samal ajal oma eesti juurtega seotuks jäädes ja nende üle uhkust tundes, kujundab tänaste noorte maailmatunnetust.

Ministeeriumide esindajad võtsid järgemööda sõna andes ülevaate oma valdkondades, vt lisa „Ministeeriumide ülevaated“. Siseministeeriumi usuaegade nõunik Ilmo Au ja piiskop Ove Sander rääkisid hingehoiust, mis välismaal elades vähem kättesaadav sh noorte jaoks ja mida luterlik kirik saab pakkuda. Piiskop Sanderi aktiivsel eestvedamisel on alustatud jumalateenistustega Fuengirolas soome koguduse ruumides ja tulemas on jumalateenistus Roomas. EELK valmistab ette veebivormis leerikursust, mis võiks aidata ka noori välismaal. Kätlin Kõverik HTMist kutsus üles lisaks õpetajatele tunnustama edaspidi ministri tänukirjaga ka tublimaid õpilasi. KuMi esindaja andis muuhulgas tagasivaatava ülevaate laulu- ja tantsupeost ning raamatu aasta tegvustest diasporaa vaatest; INSA esindaja tagasipöördumisest, laagritest ja Global Estoniani kommunikatsioonitegevustest.

Arvamusi ja ettepanekuid väliskogukondade ning partnerorganisatsioonide esindajatelt

- Võrgustikest ja koostööformaatidest toimib kõige paremini eesti keele õpetajate võrgustik, mida juhib Merike Barborak Eesti Keele Instituudist (palgeline koht). Võrgustik koondab 82 eesti keele õppegruppi/kooli/pühapäevakooli üle maailma. Välisministeerium on moodustanud regulaarselt veebis kohtuva kommunikatsiooni töögrupi. Korduvalt oli kuulda arvamust, et teisedki võrgustikud – näiteks noortevõrgustik, rahvatantsujuhtide, koorijuhtide koostöö, diasporaa väljaanded jt - vajaksid Eesti riigilt rahalist tuge/koordinaatorit.
- Eesti Ülemaailmne Noortevõrgustik on Kaisa Kasekamp juhtimisel uue hoo sisse saanud. On loodud uusi eesti noorteorganisatsioone (nt Kanadas KENA), suhtlust on toetanud Whatsappi gruppide loomine riigiti. Noortelgi oleks tarvis rahalist tuge. (*Äsja tegi VäM esimese sammu: GlobalEstonian instagrammi haldamise konkursi võitis ÜENV, saades välisministeeriumi lepinguliseks partneriks*).
- Võiks korrata Meediaruum 2022 formaati, millest oli väga suur kasu ja mille vilju maitstakse tänagi.
- Inimesed vahetuvad, aga struktuurid jäävad, seetõttu on oluline hoida ja arendada koostööformaate. Tegevuskava elluviimine on liiga projektipõhine. Võiks kaaluda strateegilise partnerluse lepingut, et pikaajaliselt viia ellu tegevuskavaga määratud suundi.
- Paljud välismaal elavad eestlased ei valda vajalikul tasemel eesti keelt, et ühiskonnas osaleda; selle barjääri ületamiseks võiks kasutada tehisaru (2026. aasta suvel toimuv noorsaadikute suvekoolis tuleb katse TalTechi keeletehnoloogide abiga).
- Peaks mõtlema, kuidas suurendada diasporaa osalust Riigikogu valimistel 2027.

- Kanada eestlased: (EKN) oleme palganud professionaalseid eksperte, et paremini strateegiliselt planeerida. Kanadas on EKN-i haridustoimkond korraldanud õppevisiite eesti haridusspetsialistidele. Toimub tihe suhtlus ukraina diasporaaorganisatsioonidega, et töötada edasi oma kriisivalmidusega.
- Saksamaa esindaja: et fookus noortele ei tohiks tekitada lisabarjääre vanusegruppide vahel. Kes on noor, kas ka hingelt noor? Anda noortele rohkem vastutust.
- Soome esindaja: katusorganisatsioonid võiksid ka saada otsetoetust.
- Austraalia: meil on palju noori peresid väikelastega, eriti Perthis ja Gold Coastis (AU töö- ja puhkeviisa tulem); seal on omavahelise sünergia leidnud eesti emad, kellele oluline oma laste identiteeti hoida.
- Norra esindaja: oleks tarvis keskkonda/portaali, kuhu eestlasest ettevõtja välismaal saaks lisada oma tööpakkumise Eesti töötajatele ja vastupidi; samuti, kus eestlasest ettevõtja saaks pakkuda vastava turu tundmist. Ettepanek tulevasele ekspordiportaalile. Samuti hõlmata rohkem teismelisi, kes Eesti Koolidest vanuse tõttu lahkudes, jäävad eestluse mõttes omapead. Tantsupeo aasta andis märku, et tuleks luua ka tantsuõpetajate võrgustik et õpetajaid koolitada.
- Torontos peagi avatav KESKUS ei ole ainult Kanada eestlastele ja kanadalastele. Üleskutse aidata kaasa kuidas KESKUS saab eestlust ja teisi kogukondi teenida tihendades infovahetust.
- USA San Francisco esindaja: vaja suurüritused kaardistada kus VÄM jt Eesti riigiasutused saaksid vastavalt oma valdkonnale kohal olla. Strateegiline planeerimine.
- UK esindaja: soovin oma Eestist saadavalt pensionilt Eestisse makse maksta, kuid see võimalus on kadunud kuna resideerun teises riigis.

ÜEKKle järgnes Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu Täiskogu, kus arutati diasporaa rolli julgeoleku- või muu kriisi olukorras Eestis ning räägiti sellest ka strateegilise kommunikatsiooni võtmes (esinejad kaitseministeeriumi kantsler Kaimo Kuusk ja Riigikantselei situatsioonikeskuse juht Keaty Siivelti).

Terve päeva õhkkond oli sõbralik ja koostööd toetav, milles ei saa alahinnata Rüütelkonnahoone erilist õhustikku.

Järgmine ÜEKK võiks toimuda 21.5, sest ÜEKNi täiskogu toimub 21.-22.5.2027. Mõttekas on nii järgmine kord kui ka tulevikus kaaluda ühisformaati, kuna see tõestas end positiivsest küljest.

(allkirjastatud digitaalselt)

Marin Mõttus

Üleilmse eestluse erivolitustega diplomaatiline esindaja, üleilmse eestluse ja kultuuridiplomaatia osakonna peadirektor

kadri.linnas@mfa.ee

Lisad:

Valdkondlikud ülevaated, lisad 1-5

Osalejate nimekiri